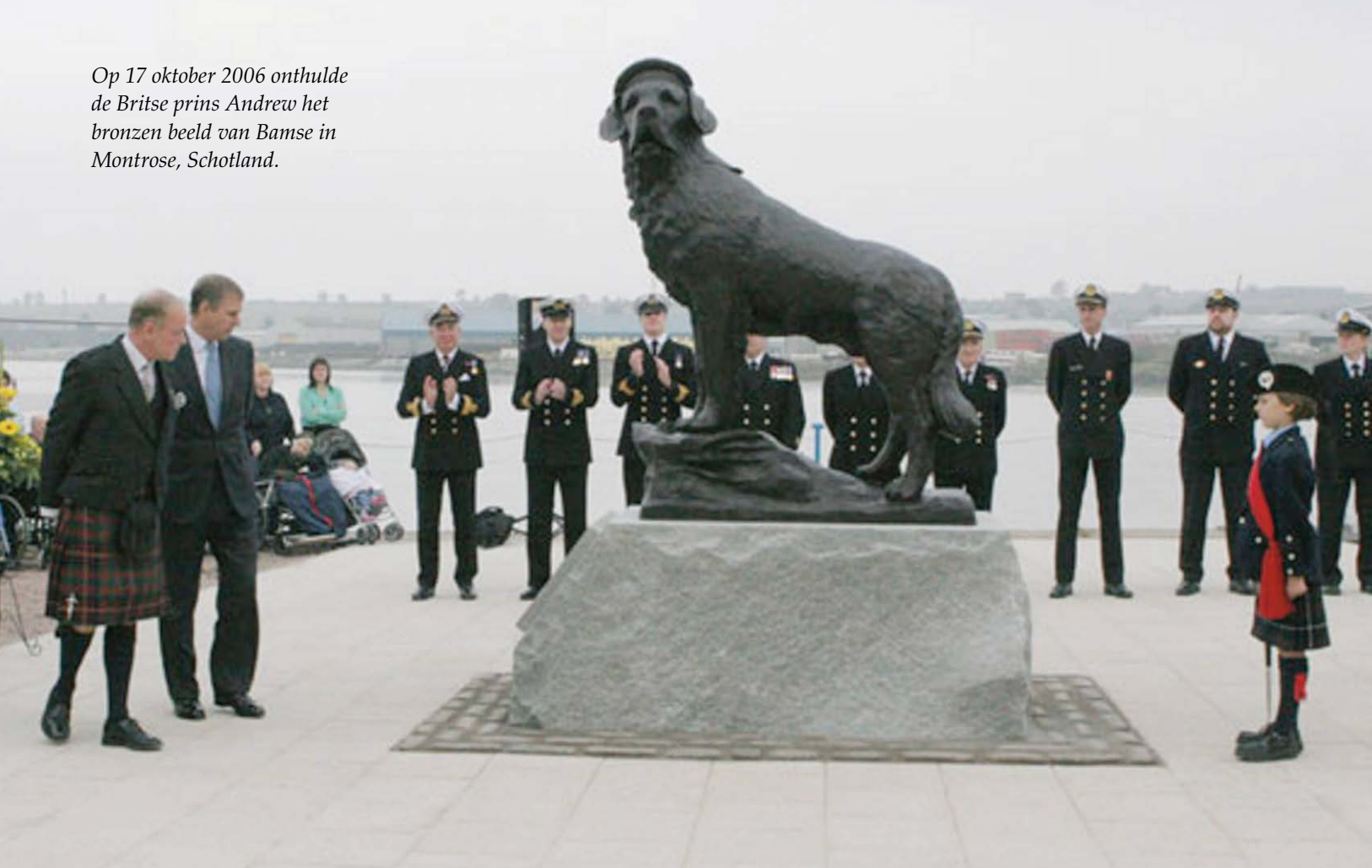

Op 17 oktober 2006 onthulde de Britse prins Andrew het bronzen beeld van Bamse in Montrose, Schotland.

Bamse: knuffelbeer, mascotte en oorlogsheld

Overal ter wereld zijn ze te vinden. Staand en liggend, uitkijkend over water of straten en pleinen. Ze zijn onbeweeglijk en soms bedrieglijk echt. Vereeuwigd omdat ze ons een verhaal vertellen. *Onze Hond* reist de wereld over en maakt een keuze uit de meest bijzondere standbeelden van honden. In deze aflevering stellen we het levensgrote standbeeld van Sint Bernard 'Bamse' aan je voor.

We zien een meer dan levensgroot standbeeld, direct herkenbaar als een lid van de Molosser-familie. Molossers, dogachtigen, zijn stevig gebouwde honden met zware botten, brede borstkassen en relatief korte nekken en snuiten. Bamse is een Sint Bernard en wat direct in het oog springt is dat de beeldhouwer hem een baret heeft opgezet, zoals die door Noorse marinemannen worden gedragen. *Kongelige Norske Marine* staat erop. Bamse is een toepasselijke naam want het betekent '(teddy/knuffel)beer' of 'grote jongen'.

Naar zee

Bamse wordt geboren in 1937 en gekocht door Erling Hafto, kapitein op patrouilleschip Thorodd van de Noorse Marine. De dochter van de kapitein, Vigdis Hafto, vertelt dat Bamse al jong met haar vader meeging naar zee en ze herinnert zich hem als een fijne en vriendelijke speelkameraad. Het meenemen van honden aan boord van schepen is niet nieuw. Christoffel Columbus nam op zijn vierde expeditie een Wolfshond mee en de 18de-eeuwse admiraal Sir Cloudesley Shovell had op zijn vlaggenschip een Whippet. En dan hebben we nog Peggy de Bulldog, die op HMS Iron Duke tijdens de Slag om Jutland (1916) het moreel bij de bemanning hooghield.

Het bijzondere aan Bamse is dat er van hem twee identieke standbeelden zijn gemaakt; een staat er in Montrose (Schotland) en de ander in Honningsvåg (Noorwegen).

Als de Tweede Wereldoorlog uitbreekt gaat de Thorodd naar het Verenigd Koninkrijk om te worden omgebouwd tot mijnenveger. In februari 1940 wordt Bamse officieel ingeschreven als bemanningslid en de matrozen maken zelfs een metalen helm voor hem. In juni 1941 komt de Thorodd in dienst van de Engelse Royal Navy, maar met een Noorse bemanning. In de periode dat het schip dienstdoet als mijnenveger wordt Bamse bekend bij de bevolking rond de kustbases in Montrose en Dundee.

Heldendaden

Bamse redt een luitenant die wordt aangevallen door een man met een mes, door de aanvaller gewoon over de reling de zee in te duwen. Een overboord gevallen matroos sleept hij zwemmend terug naar de kust en gevechten tussen matrozen worden beëindigd als Bamse letterlijk op zijn achterpoten gaat staan en zijn voorpoten op hun schouders legt, met zijn massieve hoofd zo dicht mogelijk bij dat van de vechtersbazen. Ook brengt hij kroegbezoekers terug naar de basis. De beman-

Meer dan 800 mensen woon- den Bamse's begrafenis bij; zijn graf wordt verzorgd door de lokale bevolking.

ning koopt voor hem een buspas, die aan zijn halsband wordt bevestigd. Maar vooral, heel belangrijk, Bamse houdt het moreel van de bemanning hoog.

Op 22 juli 1944 sterft Bamse op zevenjarige leeftijd aan hartfalen op de kade van Montrose; hij wordt daar begraven met volle militaire eer. Op zijn kist liggen de Noorse vlag en zijn baret. Meer dan 800 mensen wonen de begrafenis bij; zijn graf wordt verzorgd door de lokale bevolking. Na zijn dood krijgt hij diverse postume onderscheidingen, waaronder in 2006 de PDSA Gold Medal voor dapperheid en plichtsbetrachting. Bamse is het enige dier uit de Tweede Wereldoorlog dat deze onderscheiding krijgt.

Foto: Forsvarets Museer

Hygiëne aan boord is belangrijk. Matrozen geven Bamse een flinke schoonmaakbeurt.

Fotograaf onbekend.

Het tweede beeld van Bamse in Honningsvåg, Noorwegen.

Geschieden van de Sint Bernard

Van heldendaden op zee is het een kleine stap naar de redding van gestrande reizigers in de sneeuw. In de Zwitserse bergen ligt het door Bernhard de Menthon gestichte 'Hospiz', een klooster dat al in de elfde eeuw wordt genoemd. Het staat op een strategische plaats op de Grote Sint-Bernard pas tussen Zwitserland en Italië. Reizigers op zoek naar een veilige plek vinden er onderdak. De kloosterlingen zien het als hun taak gestrande reizigers op te sporen en naar het klooster te brengen. Het is niet duidelijk hoe de link tussen de Hospiz en de honden is ontstaan. Men gaat er van uit dat de inwoners van de dorpen in de dalen aan het einde van de 17de eeuw dogachtige honden aan het klooster schenken. Deze honden blijken een talent te hebben voor het voorspellen van stormen en lawines; een soort zesde zintuig waarmee honden ook aardbevingen en onweer voelen aankomen. De honden worden ingezet bij het reddingswerk door de kloosterlingen. Ze beschikken over een goede neus en kunnen mensen die zo'n drie meter onder de sneeuw liggen nog ruiken. Over de geschiedenis van het ras voor

1600 is weinig anders bekend dan dat ze behoren tot de groep zware dogachtigen die overal in midden Europa aanwezig is. Dit type hond is waarschijnlijk uit Azië afkomstig en komt, via Griekenland, bij de Romeinen terecht, met wie ze de Alpen overtrekken. De Sint Bernard ontwikkelt zich tot een apart type dankzij het wat geïsoleerde bestaan. Het oudste document waarin wordt gesproken over deze reddingshonden dateert van 1774 en daarin staat dat de honden van het klooster dit werk al heel lang doen.

Prins Andrew

Op 17 oktober 2006 onthulde de hertog van York – beter bekend als prins Andrew – een bronzen beeld in Wharf Street, Montrose, gemaakt door de Schotse beeldhouwer Alan Herriot. Koning Harald V (1937) van Noorwegen laat zijn hartelijke groeten overbrengen. Er is muziek van de Lathallan School Pipe Band en ook de directeur van het Noorse Marine Museum en Vigdis Hafto zijn present.

In 2008 schrijven Angus Whitson en Andrew Orr een boek: *Scheepshond Bamse een Noorse Oorlogsheld*. Zowel de Noorse uitgave als de Engelse vertaling wordt een bestseller. Het Marinemuseum in Horten, Noorwegen, maakt plannen voor een kleinere bronzen versie van het standbeeld, maar dankzij steun van het Noorse Ministerie van Defensie kan er in 2008 een replica van het Schotse beeld worden gemaakt. Niet kleiner maar even groot als het origineel. Een kotter van de Noorse marine brengt het tweede beeld van Bamse naar het Noorse Honningsvåg, waar het in 2009 aan de waterkant wordt geplaatst. In 2019 wordt ter ere van Bamse in Guards Lonning, Cumbria, een bos van 17 hectare aangeplant en ook de jaarlijkse Bamse Cup Regatta van de Dartmouth Yacht Club herinnert aan deze oorlogsheld. ■

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen/illustratoren van het beeldmateriaal te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie recht op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl